

Brussel, 2.3.2017
COM(2017) 201 final

VERSLAG VAN DE COMMISSIE

**TWEEDE VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT,
DE EUROPESE RAAD EN DE RAAD**

inzake het operationeel maken van de Europese grens- en kustwacht

1. DE EUROPESE GRENS- EN KUSTWACHT – ZORGEN VOOR BETERE BESCHERMING VAN DE BUITENGRENZEN

De bescherming van de buitengrenzen van de Europese Unie, onder meer via de Europese grens- en kustwacht, is een van de centrale pijlers van het integraal Europees migratiebeleid waarop de Europese Unie inzet om tegemoet te komen aan de behoeften op korte, middellange en lange termijn die in de Europese migratieagenda zijn vastgesteld.

De Europese grens- en kustwacht werkt volgens het concept en de beginselen van geïntegreerd grensbeheer en brengt, in een geest van gedeelde verantwoordelijkheid, een degelijk Europees grensagentschap samen met de grenswachtautoriteiten van de lidstaten, waaronder de kustwachten voor zover zij taken op het gebied van grenstoezicht uitvoeren. De lidstaten zijn primair verantwoordelijk en bevoegd op het gebied van het versterken van het toezicht aan de buitengrenzen en spelen met hun eigen capaciteit van meer dan 100 000 grens- en kustwachters een essentiële rol in het bereiken van dat doel. De bescherming van de buitengrenzen is een voorwaarde voor de normale werking van het Schengengebied zonder binnengrenzen. Door gezamenlijk investeringen en verbintenissen aan te gaan om de Europese grens- en kustwacht zo spoedig mogelijk operationeel te maken, geven de lidstaten praktisch uiting aan hun vaste voornemen om in het algemeen belang verantwoordelijkheid te delen en solidariteit aan de dag te leggen.

In dit verslag wordt de balans opgemaakt van de vooruitgang die sinds het eerste verslag van januari is geboekt en wordt uiteengezet welke maatregelen alle betrokkenen moeten nemen om de Europese grens- en kustwacht zo snel mogelijk volledig operationeel te maken. In dit verband is een bijzonder belangrijke rol weggelegd voor de raad van bestuur van het agentschap. Daar moet de politieke prioriteit die aan het operationeel maken van de Europese grens- en kustwacht is toegekend, worden vertaald in concrete maatregelen voor praktische kwesties, zoals het aanvullen van tekorten in de middelen die voor lopende gezamenlijke operaties en pools worden ingezet.

2. OPERATIONELE ONDERSTEUNING VAN LIDSTATEN

Het Europees Grens- en kustwachtagentschap blijft operationele ondersteuning aan de lidstaten verlenen voor het grensbeheer ter plaatse. De nieuwe jaarlijkse cyclus¹ voor het uitrollen van de operationele activiteiten van het agentschap in de lidstaten in de voorste linie is op 1 februari 2017 van start gegaan, met de inzet van ca. 1 350 grenswachters en ander deskundig personeel bij meerdere delen van de EU-buitengrenzen.

¹ Het agentschap verleent operationele ondersteuning aan deze lidstaten via gezamenlijke operaties die tijdens het voorgaande jaar zijn gepland, met inachtneming van een risicoanalyse. Tijdens de zogenoemde jaarlijkse bilaterale besprekingen tussen het agentschap en de lidstaten bieden de lidstaten hun bijdragen aan en wordt van tevoren een akkoord bereikt over de middelen voor de inzet. De meest recente bijdragen werden in december 2016 vastgesteld en moeten de voor 2017 verwachte operationele behoeften van het agentschap dekken.

De personele en technische middelen die in het kader van de lopende operaties worden ingezet, zijn weliswaar aanzienlijk, maar volstaan nog steeds niet om tegemoet te komen aan de behoeften die het agentschap op basis van de risicoanalyse heeft vastgesteld. De lidstaten dienen deze tekorten aan te vullen teneinde te voorkomen dat de operationele doelen van de gezamenlijke operaties, namelijk het verlenen van de nodige ondersteuning bij grensdelen in de voorste linie, in gevaar komen en daardoor uiteindelijk een noodsituatie ontstaat die het opstarten van een snelle grensinterventie vereist.

De grootste inzetoperaties van het agentschap zijn momenteel gericht op het aanpakken van de migratiedruk op de routes door het oostelijke Middellandse Zeegebied, het centrale Middellandse Zeegebied en de Westelijke Balkan.

2.1. Inzet in de lidstaten in de voorste linie

Griekenland

In Griekenland worden door het agentschap drie verschillende operaties uitgevoerd. In het kader van gezamenlijke operatie Poseidon in de Egeïsche Zee krijgt Griekenland ondersteuning bij het grenstoezicht, bij de toepassing van de hotspotsaanpak op de Egeïsche eilanden en bij de toepassing van de Verklaring EU-Turkije. Op 1 maart 2017 heeft de Commissie het *"Vijfde verslag over de vooruitgang bij de uitvoering van de Verklaring EU-Turkije"*² aangenomen, waarin nadere informatie wordt verstrekt over de rol van het agentschap in dit verband.

De inzet van het agentschap in het kader van gezamenlijke operatie Poseidon bestaat uit 740 functionarissen, onder meer ter ondersteuning van overname-activiteiten. De Griekse politie heeft, met medefinanciering van het agentschap, 280 veiligheidsfunctionarissen ingezet. Voorts bestaan de ingezette middelen uit: 2 vaartuigen voor patrouilles op zee, 4 kustpatrouillevaartuigen, 8 kustpatrouilleboten, 1 vliegtuig met vaste vleugels, 13 patrouillewagens, 4 bussen en 2 bestelwagens met warmtecamera's.

Bovendien verleent het agentschap in het kader van gezamenlijke operaties Flexible Activities en Focal Points ondersteuning bij het grenstoezicht, met de inzet van in totaal 50 functionarissen aan de Griekse landgrenzen met Turkije, Albanië en de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië. Op 1 februari 2017 is het agentschap in Noord-Griekenland gestart met een nieuwe operationele activiteit voor de inzet van Europese grens- en kustwachtteams aan de landgrens met de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië en Albanië, met als doel de grensbewaking te verbeteren, irreguliere secundaire bewegingen te voorkomen en de reactie van de EU op de uitdagingen op de Westelijke Balkanroute verder te versterken. Per 1 februari 2017 zijn 12 functionarissen ingezet en per 13 februari zijn er daar nog 10 bij gekomen. Volgens het overeengekomen operationele plan zouden stapsgewijs meer dan 60 functionarissen worden ingezet, maar het tekort aan functionarissen werd in februari vastgesteld op 42 en wordt per 1 maart geraamd op 39.

² COM(2017) 204 final.

Italië

In het kader van gezamenlijke operatie Triton in Italië en het centrale Middellandse Zeegebied verleent het agentschap ondersteuning met 272 functionarissen, waaronder bemanningsleden voor het ingezette materieel en deskundigen voor hulp bij de toepassing van de hotspotaanpak. De inzet wordt ondersteund door 3 vliegtuigen, 2 helikopters, 2 vaartuigen voor patrouilles op zee en 3 kustpatrouillevaartuigen. Naar verwachting zal deze ondersteuning worden opgevoerd gedurende de komende weken, wanneer het aantal vertrekkende migranten weer zal toenemen.

Bulgarije

De bijstand van het agentschap bij het toezicht op de landgrenzen wordt voortgezet, onder meer om irreguliere secundaire bewegingen te voorkomen. Het agentschap is in het kader van gezamenlijke operaties Flexible Activities en Focal Points aanwezig aan de landgrenzen met Turkije en Servië. De inzet bestaat momenteel uit 152 functionarissen, ondersteund door 6 hondenteams, 7 bestelwagens met warmtecamera's, 40 patrouillewagens, 7 CO2-detectoren en 39 camera's met bewegingssensoren.

2.2. Inzet in andere lidstaten

Westelijke Balkan

Momenteel worden in andere lidstaten ongeveer 100 functionarissen ingezet ter ondersteuning van het grensbeheer in de Westelijke Balkan. De inzet vindt vooral plaats in het kader van gezamenlijke operaties Flexible Activities bij de landgrenzen van Kroatië en Hongarije met Servië, met als doel de grensbewaking te verbeteren, irreguliere secundaire bewegingen te voorkomen en de reactie van de EU op de uitdagingen op de Westelijke Balkanroute verder te versterken. De functionarissen worden ondersteund door 7 hondenteams, 15 camera's met bewegingssensoren, 26 patrouillewagens en 5 bestelwagens met warmtecamera's.

Europese luchthavens

Net als de afgelopen jaren heeft het agentschap op 1 februari van dit jaar gezamenlijke operatie Focal Points Air opgezet, als een permanent platform bij de lucht buitengrenzen dat de operationele samenwerking tussen de lidstaten moet versterken. Het operationele plan moet tot eind januari 2018 37 grote Europese luchthavens in 24 lidstaten bestrijken (met 10 permanente en 27 tijdelijke inzetoperaties).

Het agentschap maakt zijn operationele behoeften weliswaar geregeld bekend via de zogenoemde permanente open oproep, maar zou deze belangrijke informatie eigenlijk elke maand stelselmatig aan de lidstaten moeten verstrekken en via bilaterale contacten een beroep op de lidstaten moeten doen om de vereiste bijdrage te leveren. De Commissie steunt dit proces door de informatie over de tekorten op te nemen in de wekelijkse rapportage aan de lidstaten in het kader van het mechanisme voor geïntegreerde situatiebeoordeling en -analyse.

Volgende stappen:

De lidstaten zouden

- *ervoor moeten zorgen dat de overeengekomen middelen altijd ter beschikking van het agentschap worden gesteld voor de lopende operaties en de verplichte pools;*
- *de volgende middelen moeten verstrekken op basis van de thans vastgestelde tekorten:*

Tekorten voor Griekenland (gezamenlijke operatie Poseidon)

14 februari – 30 maart 2017: 2 helikopters, 1 vaartuig voor patrouilles op zee, 1 kustpatrouilleboot (alleen voor maart), 2 transportvoertuigen

april 2017: 24 functionarissen, 2 kustpatrouillevaartuigen, 1 kustpatrouilleboot, 2 transportvoertuigen

(gezamenlijke operatie Flexible Activities aan de noordelijke Griekse landgrens)

maart 2017: 39 functionarissen, 16 patrouillewagens, 1 hondenteam, 1 voertuig met warmtecamera's, 2 transportvoertuigen april 2017: 58 functionarissen, 23 patrouillewagens, 2 hondenteams, 1 voertuig met warmtecamera's, 2 transportvoertuigen

Tekorten voor Bulgarije (gezamenlijke operaties Flexible Activities en Focal Points)

1 – 29 maart 2017: 63 functionarissen, 28 patrouillewagens, 16 hondenteams, 1 voertuig met warmtecamera's

29 maart – 26 april 2017: 74 functionarissen, 23 patrouillewagens, 14 hondenteams, 2 voertuigen met warmtecamera's

Tekorten voor Italië (gezamenlijke operatie Triton)

17 maart – 7 april 2017: 13 functionarissen, 1 vaartuig voor patrouilles op zee, 2 kustpatrouillevaartuigen

7 april – 5 mei 2017: 4 functionarissen, 1 vaartuig voor patrouilles op zee

Het Europees Grens- en kustwachtagentschap zou

- *met het oog op een soepele en doeltreffende werking van de operaties en de verplichte pools, vanaf nu de lidstaten maandelijks moeten informeren over de benodigde middelen en proactief via bilaterale contacten een beroep op hen moeten doen om de vereiste bijdrage te leveren.*

3. VOORUITGANG MET DE TENUITVOERLEGGING OP DE PRIORITAIRE GEBIEDEN

De raad van bestuur van het Europees Grens- en kustwachtagentschap heeft dit jaar op 8 en 9 februari, in Malta, zijn eerste vergadering gehouden en een aantal belangrijke beslissingen genomen die in dit verslag worden gespecificeerd. Naar aanleiding van deze bijeenkomst heeft in Malta tevens een gezamenlijke plenaire zitting met de raad van bestuur van het Europees Ondersteuningsbureau voor asielen plaatsgevonden. Onderwerpen op de agenda waren: de rol van beide agentschappen bij de tenuitvoerlegging van de hotspots en bij het verzamelen, analyseren en uitwisselen van gegevens, en de toekomstige strategische samenwerking tussen de agentschappen. Bij die gelegenheid hebben de uitvoerend directeuren van de agentschappen een samenwerkingsplan ondertekend, waarin prioriteiten worden vastgesteld voor activiteiten die de agentschappen in de periode 2017-2018 samen zullen verrichten. De Commissie staat positief tegenover de nauwere samenwerking tussen beide agentschappen, die zij als een essentiële component in de toepassing van de hotspotsaanpak beschouwt.

Het agentschap blijft voortwerken aan de tenuitvoerlegging van de vijf prioritaire gebieden die de lidstaten hebben vastgesteld en goedgekeurd op de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken van april 2016.

3.1. Versterking van het snellereactievermogen van het Europees Grens- en kustwachtagentschap, met inbegrip van het verplicht bundelen van middelen

Wat de verplichte bundeling van middelen ter versterking van het snellereactievermogen van het agentschap betreft, hebben de lidstaten bevestigd dat meer dan 1 500 grenswachters en andere functionarissen volledig beschikbaar zijn voor de snel inzetbare pool. Teneinde het agentschap in de gelegenheid te stellen om na te gaan of de kustwachters die deel uitmaken van de pool, voldoen aan de vastgestelde profielen en de vereiste opleiding te organiseren, moeten de lidstaten de naam van de deskundigen nog meedelen.

Ondanks de oproep in het eerste voortgangsverslag van 25 januari 2017 zijn geen nieuwe toezeggingen gedaan voor de uitrustingspool voor snelle reactie. Eind februari 2017 hadden slechts 14 lidstaten middelen voor deze pool toegezegd (Bulgarije, Duitsland, Hongarije, Kroatië, Litouwen, Nederland, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, Slovenië en Tsjechië). Bijgevolg zijn er ten opzichte van de aantallen die de raad van bestuur heeft bepaald, nog steeds aanzienlijke tekorten voor de meeste soorten materieel, met name voertuigen met warmtecamera's, vaartuigen voor patrouilles op zee en voor de kust, kustpatrouilleboten en helikopters.

Hoewel de tekorten ten dele kunnen worden aangevuld met de operationele capaciteit van het agentschap zelf, d.w.z. via kadercontracten voor het leasen van diensten voor bewaking vanuit de lucht en het huren van patrouillewagens, dient het agentschap onmiddellijk opnieuw een toezeggingsronde te houden zodat de lidstaten die dit nog niet hebben gedaan, de geconstateerde tekorten kunnen aanvullen en de pool het hele jaar door is uitgerust met alle soorten materieel.

Volgende stappen:

Het agentschap zou

- *onmiddellijk opnieuw een toezeggingsronde moeten houden zodat de lidstaten die dit nog niet hebben gedaan, de geconstateerde tekorten in de uitrustingspool voor snelle reactie kunnen aanvullen.*

De lidstaten zouden

- *de geconstateerde tekorten in de uitrustingspool voor snelle reactie uiterlijk eind maart 2017 moeten aanvullen om de volledige capaciteit van de pool het hele jaar door te garanderen. De lidstaten die nog helemaal niet tot de pool hebben bijgedragen, zouden een speciale inspanning moeten doen;*
- *uiterlijk op 15 maart de naam moeten meedelen van de deskundigen die naar de snellereactiepool worden gedetacheerd, zodat het agentschap de vereiste opleiding kan organiseren en kan toetsen of de kustwachters die deel uitmaken van de pool, voldoen aan de vastgestelde profielen;*
- *erfor moeten zorgen dat de deskundigen die op basis van het door de raad van bestuur vastgestelde profiel naar de snellereactiepool worden gedetacheerd, het hele jaar door effectief beschikbaar zijn.*

3.2. Uitvoering van preventieve kwetsbaarheidsbeoordelingen op basis van een gemeenschappelijke methode

Het versterken van de preventieve **kwaliteitscontrole ter waarborging van de goede werking van het Schengengebied** is zonder twijfel een van de belangrijkste beleidsprioriteiten van de Europese Unie. Verwacht wordt dat de komende maanden en jaren fors vooruitgang met deze gemeenschappelijke doelstelling zal worden geboekt, nu het agentschap een nieuw mechanisme ten uitvoer heeft gelegd voor het beoordelen van kwetsbare punten in de capaciteiten waarmee de lidstaten het hoofd moeten bieden aan de huidige en toekomstige uitdagingen bij de buitengrenzen.

Het agentschap werkt hard om het proces inzake de **kwetsbaarheidsbeoordelingen** overeenkomstig een gemeenschappelijke methode en binnen de afgesproken termijn ten uitvoer te leggen. Tijdens de tweede vergadering van het netwerk voor kwetsbaarheidsbeoordeling, op 25 en 26 januari 2017, is verder met de lidstaten gesproken over het verzamelen van gegevens over de bestaande capaciteiten waarmee op 18 januari 2017 van start is gegaan. Bij die gelegenheid is met name uitvoerig ingegaan op het speciale model voor het indienen van gegevens en op de manier waarop het agentschap van plan is de van de lidstaten verkregen vertrouwelijke informatie te behandelen met behulp van een daartoe opgezette, beperkt toegankelijke IT-infrastructuur. Ter ondersteuning van de inspanningen van de lidstaten om de gegevens tijdig te verzamelen en te verstrekken, heeft het agentschap tijdelijk een aantal personeelsleden ingezet in negen lidstaten die assistentie wilden bij deze zware exercitie.

De meeste lidstaten (22) hebben de reeks vereiste gegevens verstrekt binnen de gestelde termijn (24 februari). Zeven lidstaten hebben slechts gedeeltelijke gegevens ingediend; zeven andere lidstaten hebben nog helemaal geen gegevens verstrekt.

Krachtens artikel 13 van de verordening betreffende de Europese grens- en kustwacht zijn de lidstaten gehouden op verzoek van het agentschap de informatie te verstrekken die het voor de beoordelingen nodig heeft. Het spreekt voor zich dat het agentschap het proces ter beoordeling van de kwetsbaarheid pas echt kan opstarten als alle gegevens over de bestaande capaciteiten zijn verstrekt. Aan de hand van die informatie zal het agentschap de bestaande capaciteiten van de lidstaten en de relevante dreigingsindicatoren uitvoerig analyseren op basis van een reeks objectieve criteria.

De verzamelde gegevens zullen dus de essentiële grondslag vormen voor alle subprocessen van de kwetsbaarheidsbeoordelingen:

- de basisbeoordelingen van de capaciteiten waarover de lidstaten beschikken om het hoofd te bieden aan de bestaande uitdagingen bij de buitengrenzen;
- simulatie-oefeningen om de toekomstige uitdagingen bij de grenzen te beoordelen voor een aantal, volgens de methode bepaalde lidstaten;
- het mechanisme voor nieuwe dreigingen, waarmee de situatie aan de buitengrenzen voortdurend kan worden gescreend en dat aanleiding kan geven tot een specifieke kwetsbaarheidsbeoordeling.

Zo nodig zou de uitvoerend directeur van het agentschap op basis van de tegen april 2017 verwachte basisbeoordelingen al **aanbevelingen aan de betrokken lidstaat of lidstaten** moeten doen **inzake de vereiste maatregelen** om de geconstateerde kwetsbare punten binnen een bepaalde termijn weg te werken. In de aanbevelingen dient rekening te worden gehouden met de risicoanalyse van het agentschap, de opmerkingen van de betrokken lidstaten en de resultaten van het Schengenevaluatiemechanisme.

Een van de belangrijkste doelstellingen van de kwetsbaarheidsbeoordelingen bestaat erin om met name voor lidstaten die met specifieke en onevenredig grote uitdagingen worden geconfronteerd, mogelijke onmiddellijke gevolgen aan de buitengrenzen en latere gevolgen voor de werking van het Schengengebied in kaart te brengen. Daarom moet in de aanbevelingen van de uitvoerend directeur van het agentschap **prioriteit worden gegeven aan de meest dringende kwetsbare punten** die relevant zijn voor de bestaande uitdagingen bij de buitengrenzen en die de goede werking van het Schengengebied aantasten.

Wanneer de resultaten van de simulatie-oefeningen uiterlijk eind oktober beschikbaar zijn, moet zo nodig een tweede ronde van aanbevelingen worden overwogen, dit keer in verband met de toekomstige uitdagingen aan de buitengrenzen.

Volgende stappen:

De lidstaten zouden

- *indien zij de termijn voor indiening van de vereiste gegevens over bestaande capaciteiten niet hebben gehaald [Denemarken, Duitsland, Griekenland, Malta, Oostenrijk, Portugal en Spanje], deze gegevens met spoed, en in elk geval niet later dan 10 maart 2017, moeten indienen;*

- *snel moeten reageren op verzoeken van het agentschap om aanvullende, en met name ontbrekende, informatie, zodat de informatie uiterlijk op 10 maart 2017 volledig is.*

Het Europees Grens- en kustwachtagentschap zou

- *prioriteiten moeten bepalen voor het aanwijzen van de meest dringende knelpunten op grond van de eerste resultaten van het kwetsbaarheidsbeoordelingsproces en van andere informatie;*
- *uiterlijk eind april 2017 de basisbeoordelingen over de bestaande uitdagingen moeten uitvoeren voor alle lidstaten;*
- *zo nodig, op basis van de resultaten van de basisbeoordelingen, uiterlijk eind mei 2017 aanbevelingen van de uitvoerend directeur tot de betrokken lidstaten moeten richten waarin deze worden verzocht prioriteit te geven aan het wegwerken van de meest dringende knelpunten.*

3.3. Steun bij terugkeer

Het tempo van door het agentschap georganiseerde terugkeeroperaties blijft versnellen. Tussen 12 januari en 27 februari 2017 heeft het agentschap 44 vluchten voor de terugkeer van onderdanen uit derde landen georganiseerd, wat het totale aantal in 2017 teruggekeerde personen op 2 116 brengt.

Sinds 7 januari 2017 zijn **drie nieuwe pools** van toezichthouders voor gedwongen terugkeer, begeleiders voor gedwongen terugkeer en terugkeerspecialisten beschikbaar voor operaties. Sinds 20 februari 2017 hebben 25 lidstaten aan deze pools bijgedragen, door 518 van de benodigde 690 deskundigen te leveren. **Lidstaten die niet tot de pools hebben bijgedragen – Cyprus, Liechtenstein, Zweden en Zwitserland – dienen dit met spoed alsnog te doen.** De tekorten moeten door alle lidstaten worden aangevuld, **met name wat betreft de pool begeleiders voor gedwongen terugkeer, waarvoor slechts 386 van de 600 gevraagde deskundigen zijn toegezegd.** De lidstaten moeten er, in samenwerking met het agentschap, voor zorgen dat in de pool van terugkeerspecialisten alle vaardigheden en kennis die nodig zijn voor het uitvoeren van met terugkeer verband houdende activiteiten, adequaat vertegenwoordigd zijn. Dit is van bijzonder belang omdat het aantal terugkeeroperaties ten opzichte van de vorige jaren toeneemt en de komende maanden wellicht terugkeerinterventies nodig zijn.

Er dient duidelijkheid te worden verschaft over de praktische regelingen en de voorschriften voor de inzet van de poolleden, alsmede over hun operationele taken en wettelijke verantwoordelijkheden. Het is de taak van het agentschap deze aspecten in een robuust kader voor de werkzaamheden van de pools vast te leggen en ervoor te zorgen dat de pools inzetbaar zijn.

Na de inwerkingtreding van de verordening betreffende de Europese grens- en kustwacht kan het agentschap op eigen initiatief de lidstaten voorstellen de terugkeeroperaties te organiseren op basis van maandelijks door de lidstaten verstrekte informatie over de indicatieve planning van hun terugkeeroperaties, onder meer inzake het aantal terugkeerders en de derde landen van terugkeer. Met het oog op een optimaal gebruik van dit instrument moeten de lidstaten met spoed werk

maken van het indienen van deze – vooralsnog niet regelmatig verstrekte – informatie.

Om de extra werklast op te vangen en de verwachtingen die gepaard gaan met het nieuwe mandaat, in te lossen, moet het agentschap onmiddellijk maatregelen nemen om de beschikbare personeelsposten in te vullen en de voor terugkeeractiviteiten toegewezen begrotingsmiddelen ten volle te benutten.

Op dezelfde dag als dit verslag heeft de Commissie een mededeling over een hernieuwd actieplan inzake een doeltreffender terugkeerbeleid in de Europese Unie³ bekendgemaakt waarin zij extra maatregelen en acties voorstelt die het agentschap de komende maanden moet uitvoeren om de lidstaten meer ondersteuning te bieden bij de terugkeeractiviteiten. De voortgang zal worden gemonitord en daarover zal worden gerapporteerd in het volgende verslag over het operationeel maken van de Europese grens- en kustwacht.

Volgende stappen:

Het agentschap zou

- *de praktische regelingen, voorschriften, operationele taken en wettelijke verantwoordelijkheden met betrekking tot de inzet van de pools moeten bepalen zodat de pools uiterlijk eind mei inzetbaar zijn;*
- *de beschikbare personeelsposten die voor terugkeeractiviteiten zijn toegewezen, tegen juni 2017 moeten invullen;*
- *ervoor moeten zorgen dat de financiële middelen die voor terugkeeractiviteiten zijn toegewezen, volledig worden benut.*

De lidstaten zouden

- *uiterlijk eind maart een bijdrage moeten leveren aan de pools, indien zij dat nog niet hebben gedaan [Cyprus, Italië, Liechtenstein, Zweden en Zwitserland];*
- *uiterlijk eind maart de tekorten in de pools moeten aanvullen en ervoor moeten zorgen dat alle profielen adequaat in de pools vertegenwoordigd zijn;*
- *onmiddellijk een begin moeten maken met het maandelijks verstrekken van informatie over de indicatieve planning van hun nationale terugkeeroperaties, met inbegrip van het aantal terugkeerders en de desbetreffende derde landen.*

3.4. Instellen van het klachtenmechanisme van het Europees Grens- en kustwachtagentschap

In de periode medio januari-medio februari 2017 zijn in het kader van het **klachtenmechanisme** twee nieuwe klachten bij het agentschap ingediend. Beide werden door de grondrechtenfunctionaris als niet-ontvankelijk beschouwd.

³ COM(2017) 200.

Het agentschap moet nog werken aan een betere verspreiding van informatie over het mechanisme, onder meer door de klachtenformulieren op zijn website visueel toegankelijker te maken, en aan de verspreiding van het nodige papieren materiaal op de inzetlocaties.

De grondrechtenfunctionaris zal in 2017 waarschijnlijk een extra post krijgen om haar werk te ondersteunen. De aanwervingsprocedure moet nog worden ingeleid. Bovendien moet het agentschap zich buigen over de behoeften van de grondrechtenfunctionaris aan personeel voor het opvangen van de werklust die gepaard kan gaan met de toepassing van het mechanisme op de lange termijn en met het stimuleren van de eerbiediging van de grondrechten bij alle operationele activiteiten van het agentschap.

Volgende stappen:

Het agentschap zou

- *uiterlijk eind maart de verspreiding van het informatiemateriaal over het klachtenmechanisme moeten verbeteren en de klachtenformulieren op zijn website toegankelijker moeten maken.*

3.5. De weg effenen voor een betere operationele samenwerking met prioritaire derde landen door de vaststelling van een modelstatusovereenkomst

Wat de operationele samenwerking van het agentschap met prioritaire derde landen betreft, heeft de raad van bestuur op zijn vergadering van 8 en 9 februari de uitvoerend directeur gemachtigd onderhandelingen te openen over werkafspraken voor de samenwerking met Niger.

Op 25 januari 2017 heeft de Commissie aanbevelingen aan de Raad goedgekeurd om haar te machtigen onderhandelingen met Servië en de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië te openen over de **statusovereenkomsten** voor de inzet van Europese grens- en kustwachtteams in die landen. De Commissie is verheugd over de snelle vooruitgang in de Raad en hoopt dat de besluiten voor het inleiden van formele onderhandelingen spoedig worden aangenomen. De bevoegde autoriteiten van de betrokken derde landen dienen de nodige interne procedures voor het voeren van onderhandelingen over de overeenkomsten met de Commissie evenwel nog af te ronden. Voor Servië en de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië zal dit waarschijnlijk de komende weken gebeuren. De Commissie heeft permanent contact met de autoriteiten van beide landen, zodat de formele onderhandelingen van start kunnen gaan zodra hun interne procedures zijn afgewikkeld. De Commissie streeft ernaar de overeenkomsten met Servië en de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië zo spoedig mogelijk te sluiten.

Volgende stappen:

De Raad zou

- *snel machtiging moeten verlenen voor het openen van onderhandelingen met Servië en de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië over de respectieve statusovereenkomsten.*

De Commissie heeft geregeld contact met Servië en de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië en is klaar om met de onderhandelingen te beginnen zodra het formele mandaat is goedgekeurd.

3.6. Zetelovereenkomst

Het verheugt de Commissie dat het agentschap en Polen de technische besprekingen hebben afgerond en het ontwerp van de zetelovereenkomst op 23 januari 2017 hebben geparafeerd. De zetelovereenkomst, tot dusverre in ontwerpvorm, strekt ter verduidelijking en vaststelling van, onder meer, de juridische status van het agentschap, de aan het agentschap, zijn personeelsleden en hun gezinsleden toegekende immuniteten, voorrechten en belastingvrijstellingen, de precieze reikwijdte van de diplomatieke status van bepaalde personeelscategorieën en Europees onderwijs in Warschau. Voorts bevat de overeenkomst bepalingen over het nieuwe hoofdkwartier van het agentschap in Warschau.

De raad van bestuur heeft tijdens zijn vergadering van 8 en 9 februari 2017 zijn goedkeuring aan de ontwerpovereenkomst gehecht en aldus de uitvoerend directeur in de gelegenheid gesteld de overeenkomst namens het agentschap te sluiten. Overeenkomstig Pools recht dient de ontwerpovereenkomst door het Poolse parlement te worden geratificeerd vooraleer zij definitief kan worden ondertekend.

Volgende stappen:

Polen en het Europees Grens- en kustwachtagentschap zouden

- *de sluiting van de zetelovereenkomst overeenkomstig de respectieve procedures uiterlijk op 7 april 2017 moeten afronden. In dit verband wordt Polen verzocht de overeenkomst vóór die datum te ratificeren.*

4. EUROPESE SAMENWERKING INZAKE KUSTWACHTTAKEN

Met het oog op Europese samenwerking tussen autoriteiten die kustwachttaken uitvoeren⁴, is in oktober 2016 een parallelle wijziging vastgesteld van het mandaat van het Europees Grens- en kustwachtagentschap, het Europees Agentschap voor maritieme veiligheid en het Europees Bureau voor visserijcontrole. De drie agentschappen spelen een cruciale rol bij het verlenen van gemeenschappelijke informatie-, bewakings- en opleidingsdiensten aan nationale autoriteiten en bij het plannen en uitvoeren van operaties met meerdere doelen op het gebied van maritieme bewaking.

⁴ Onder de kustwachttaken valt een breed spectrum van werkzaamheden, zoals veiligheid, beveiliging, opsporing en redding, grenstoezicht, visserijcontrole, douanetoezicht, algemene rechtshandhaving en milieubescherming op maritiem gebied.

Op initiatief van het Europees Parlement is medio 2016 een EU-proefproject gestart om deze diensten en operaties met meerdere doelen te ontwikkelen en te testen in nauwe samenwerking met en ten bate van de nationale autoriteiten. Het project loopt tot medio 2017.

De Commissie werkt nauw met de drie agentschappen samen om de drie verschillende beleidsgebieden naadloos op elkaar te doen aansluiten.

4.1. Geïntegreerde maritieme informatiediensten

De geïntegreerde maritieme diensten van het Europees Agentschap voor maritieme veiligheid zijn gebaseerd op systemen voor de rapportage van vaartuigen en andere bewakingsinstrumenten en worden aan het Europees Grens- en kustwachtagentschap en het Europees Bureau voor visserijcontrole verleend ten bate van de gebruikersgemeenschappen van deze agentschappen.

Het Europees Grens- en kustwachtagentschap verleent deze diensten op zijn beurt via de Fusion Services van het Europees grensbewakingssysteem (Eurosur) aan de grens- en kustwacht en ten behoeve van de gezamenlijke operaties die het zelf coördineert. Deze diensten hebben onder meer betrekking op het opsporen, identificeren en volgen van vaartuigen, het opsporen van afwijkingen en het monitoren van vertrekpunten, en zorgen voor een aanzienlijke verbetering van de maritieme situatiekennis en het reactievermogen van de grens- en kustwacht.

De diensten die het Europees Agentschap voor maritieme veiligheid verleent aan het Europees Bureau voor visserijcontrole, helpen bij het opsporen van zogenoemde "illegale, ongemelde en ongereguleerde visserij". Met ingang van 19 januari 2017 verstrekt het Europees Bureau voor visserijcontrole via het Europees Agentschap voor maritieme veiligheid een belangrijke, tot dan toe ontbrekende datareeks (over visserijvaartuigen⁵) aan het Europees Grens- en kustwachtagentschap, dat de gegevens doorgeeft aan de grens- en kustwachters.

In het kader van steunprogramma's voor derde landen in de Middellandse, de Zwarte en de Kaspische Zee (onder meer inzake opleiding en capaciteitsopbouw) verstrekt het Europees Agentschap voor maritieme veiligheid bovendien specifieke componenten van zijn geïntegreerde maritieme diensten aan een aantal gebruikers buiten de Europese Unie, om illegale lozingen op zee en de betrokken vervuilers op te sporen.

4.2. Gezamenlijke maritieme bewakingsdiensten

1. Systemen van op afstand bestuurde luchtvaartuigen (remotely piloted aircraft systems – RPAS)

RPAS kunnen de operationele leemte tussen satellietbeeldvorming en het gebruik van maritieme patrouillevliegtuigen invullen, maar worden momenteel nog niet ingezet voor maritieme bewaking. Vanwege het belang van deze systemen hebben de Raad en

⁵ Satellietvolgsysteem voor vissersvaartuigen (vessel monitoring system – VMS)

het Europees Parlement voor de periode 2017-2020 67 miljoen EUR geoormerkt voor het opzetten van een gezamenlijke RPAS-dienst voor maritieme bewaking door het Europees Agentschap voor maritieme veiligheid, in samenwerking met het Europees Grens- en kustwachtagentschap en het Europees Bureau voor visserijcontrole. In 2016 hebben de drie agentschappen samen het bestek opgesteld en in februari 2017 is het kadercontract ondertekend voor RPAS met een lange vliegtijd en RPAS die verticaal kunnen opstijgen en landen. Na een voorbereidingsfase van drie maanden waarin onder meer acceptatietests worden uitgevoerd, zal de gezamenlijke RPAS-dienst met ingang van juni 2017 operationeel zijn. De vliegvergunningen zullen worden afgegeven door de burgerluchtvaartautoriteiten.

Om het gebruik door de nationale autoriteiten te stimuleren, zal in mei 2017 in het westelijke deel van de Middellandse Zee een demonstratie van de RPAS-dienst worden gehouden om de toegevoegde waarde van deze systemen voor grenstoezicht, opsporing en redding, visserijcontrole en monitoring van mariene verontreiniging te illustreren.

Vanwege de specifieke kenmerken van het oostelijke deel van de Middellandse Zee is het Europees Grens- en kustwachtagentschap van plan om later in het jaar in 2017 het gebruik van RPAS met een lange vliegtijd in dat gebied te testen en zodoende bij te dragen tot de verdere ontwikkeling van de gezamenlijke RPAS-dienst van de drie agentschappen.

2. *Vliegtuigen met vaste vleugels*

Het Europees Grens- en kustwachtagentschap heeft tot dusverre drie kadercontracten afgesloten voor multifunctionele bewakingsvluchten. Het agentschap heeft een webportaal opgezet dat rechtstreeks toegankelijk is voor gebruikers in de drie agentschappen en de lidstaten, bijv. voor realtime videostreaming en rapportage. In het vierde kwartaal van 2017 zal een nieuw kadercontract voor bewaking vanuit de lucht worden ondertekend.

4.3. Capaciteitsopbouw en operaties met meerdere doelen

Het Europees Bureau voor visserijcontrole stelt momenteel samen met het Europees Grens- en kustwachtagentschap en het Europees Agentschap voor maritieme veiligheid richtsnoeren op over onderlinge samenwerking op het gebied van maritieme bewaking.

Alle hierboven beschreven elementen dienen hetzelfde operationele doel, meer bepaald het optimaal benutten van bestaande informatie, diensten en capaciteit in het kader van de operaties met meerdere doelen die de agentschappen in de Middellandse Zee uitvoeren samen met en ten bate van de nationale autoriteiten.

Volgende stappen:

Alle autoriteiten van de lidstaten die kustwachttaken uitvoeren, zouden

- *gebruik moeten maken van de diensten die het Europees Grens- en kustwachtagentschap, het Europees Agentschap voor maritieme veiligheid en*

het Europees Bureau voor visserijcontrole verlenen in het kader van de EU-samenwerking op het gebied van kustwachttaken.

Het Europees Agentschap voor maritieme veiligheid zou

- *ervoor moeten zorgen dat de gezamenlijke RPAS-diensten uiterlijk eind mei operationeel zijn.*

Het Europees Grens- en kustwachtagentschap en het Europees Bureau voor visserijcontrole zouden

- *prioriteit moeten geven aan een optimaal gebruik van de RPAS-diensten in het centrale deel van de Middellandse Zee met ingang van juni 2017.*

De drie agentschappen zouden

- *bij wijze van proef moeten nagaan hoe naburige derde landen, met name in de Middellandse Zee, mee kunnen profiteren van de informatie en de diensten die in het kader van de EU-samenwerking op het gebied van kustwachttaken worden verstrekt.*

5. CONCLUSIES

Alle belanghebbenden hebben hard voortgewerkt aan het uitrollen van de activiteiten en instrumenten van de verordening betreffende de Europese grens- en kustwacht, om ervoor te zorgen dat zo snel mogelijk een versterkte capaciteit aanwezig is om de buitengrenzen te beschermen.

Met name hebben de meeste lidstaten de gegevens verstrekt die nodig zijn voor de kwetsbaarheidsbeoordeling – een belangrijke stap op weg naar een doeltreffende preventieve aanpak. Dat het operationeel maken van de Europese grens- en kustwacht op politiek niveau nog steeds prioriteit krijgt, blijkt uit de snelle vooruitgang in de Raad, waar naar verwachting spoedig de Raadsbesluiten zullen worden vastgesteld om de Commissie te machtigen formele onderhandelingen over de statusovereenkomsten te openen met Servië en de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië.

Niettemin dienen de lidstaten extra stappen te zetten. Zij dienen de operationele capaciteit van de snellereactiepool met spoed te vervolledigen en met name de tekorten in de uitrustingspool voor snelle reactie aan te vullen, en zij moeten de lidstaten in de voorste linie bij het doeltreffend beheren van de buitengrenzen blijven ondersteunen door de nodige middelen in te zetten voor de lopende gezamenlijke operaties. Tevens moeten de lidstaten de steun die het versterkte agentschap op het vlak van terugkeeroperaties kan bieden, optimaal benutten door het agentschap in kennis te stellen van de indicatieve planning voor hun terugkeeroperaties.

De Commissie nodigt de Raad uit om op basis van dit verslag de vooruitgang te bespreken en zijn goedkeuring te geven voor de concrete stappen die worden voorgesteld om de Europese grens- en kustwacht operationeel te maken.

De Commissie zal in het voorjaar van 2017 weer verslag uitbrengen over de vooruitgang op het gebied van de versterking van de buitengrenzen.